

Heidiklapsed eelistavad koolitundidele kummiliimi

Helen Eelrand, Malle Pajula
louise@epl.ee; malle@epl.ee

Eestis elab teismelisi lapsi, kes pole päevagi koolis käinud või kelle haridustee piirdub vaid mõne nädalaga esimeses klassis. Kuna nende vanematel pole sissekirjutust või ühegi riigi passi, ei oska lastekaitstjad neid ka kusagilt otsida.

Kopli liinidel elavad Kristiina ja Raili tunnevad mitut last, kes vanuse tõttu peaksid koolis käima, kuid vanemate hooletuse tõttu seda ei tee. “Üle raudtee elavad joodikute lapsed. Nad on juua täis ja lõhuvad asju, päevad läbi on õues,” kirjeldab 11-aastane Raili Kits, kes ise õpib Kalamaja Põhikoolis.

Lapsed teavad ametnikest rohkem

“Marek on 8-aastane, aga koolis veel ei käi. Vanemad joovad ja müüvad viina, keegi talle midagi ei õpetanud ja kooli teda ei pannud,” jutustab Kopli Kunstikooli õpilane, 8-aastane Kristiina Tamme, “sel aastal ta vist ikkagi läheb kooli”. Tüdrukud lisavad, et käivad ise korralikult koolis ja neil pole popitajaist klassikaaslasti.

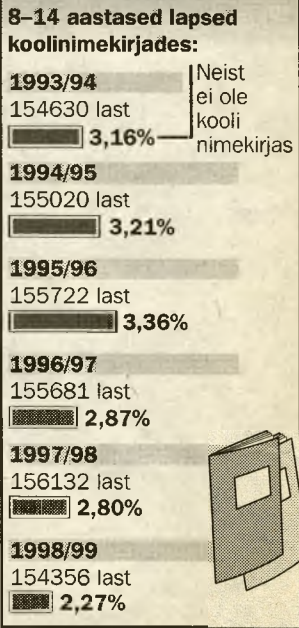
Sama kandi poisid Edvin Kalašnikov, Gert Nõgu ja Kaspar Telling tunnevad samuti mitut ümbruskonna last, kes üheski koolis ei käi. “Nad on nii suured küll, et peaksid koolis käima... umbes seitsmendas klassis,” arvab Kaspar naabrite kohta. Poiste sõnul on koolivälistajad peamiselt vene rahvusest. Kopli liinide elanike sõnul ei tunne noorukid ise suuremat teadmistejanu, sest on pidevalt joores või sissehingatud kummiliimi mõju all.

Praeguseks 19-aastane Dima hülgas Tallinna 63. keskkooli 9. klassis. “Raha on ju vaja, läksin tööle,” põhjendab noormees, kes praegu teenib leiba ehitusel. “Mulle ei meeldinud koolis,” tunnistab ta ja lisab, et tunneb hulka noorukeid, kes koolikohustust eiravad. “Politsei neid taga ei otsi ega keegi huvi ei tunne,” lausub ta.

Täpseid arve pole tegelikult kellelgi

Haridustöötajate hinnangul kõigub koolist kõrvale jäänud laste arv 3000–30 000 vahel. Kui palju selliseid lapsi täpselt on, ei saa kokku lugeda, sest paljudel puhkudel pole andmeid nende elamise kohta Eestis. “Paarkümmend tuhat koolist ära jäänut on Eesti kohta natuke liialdatud, kuid kümne tuhande ringis võib neid küll olla,” nendib haridusministeeriumi korraldustalituse juhataja Ants Eglon. “Kui laps koolikohustust ei täida, saab vanematelt küll trahvi nõuda, aga see

Lapsed koolis

Allikas: Haridusministeerium

süsteem ei toimi. Kuna meil pole inimeste registrit ega sissekirjutuse nõuet, ei tea ta, kes ja kus elab,” ütleb Eglon. Tema sõnul saadakse lapse olemasolust pahatihti alles siis teada, kui ema lapse toetust taotlema tuleb.

Egloni sõnul on kõige enam koolist eemale jäänud lapsi Tallinnas, Narvas, Tartus ja piirkonniti Kirde-Eestis. “Põhiliselt on see venekeelne seltskond. Näiteks jäid Vene armee lahkudes osal meestel naised-lapsed siia maha ja nad pole kuskil kirjas. Kui sõjaväepered koos elasid, oli nende seas haridus prestiižne. Nii kui toitja kadus, ei jõudnud lapsed ka enam kooli,” ütles Eglon. Tema sõnul pole võimatu, et näiteks prügimäel elab lapsi, kes osakavad teistega suhelda vaid niipalju, kui palju elementaarsete instinktide rahuldamiseks vaja.

Mõnitamine peletab üritajad eemale

Tallinna kesklinna laste öömaja sotsiaaltöötaja Eve Palo pole veel oma töös kohtanud last, kes poleks päevagi koolis käinud. “10–14-aastasi noori, kelle haridustee on pidama jäänud teisekolmandasse klassi, on öömajja tulnud küll. Üks laps oli ka esimese klassi poole pealt ära jäänud,” räägib Palo, kes on aidanud paljudel lastel kooli jõuda. Tema sõnul registreeritakse öömajas iga esmakordselt tulnud laps ja juba järgmisel päeval helistatakse piirkonna lastekaitseinspektorile.

Sotsiaaltöötaja sõnul võib küll viletsate elamistingimustega perest laps kooli jõuda, kuid kaaslased näevad kohe, et ta on teistsugune. Ta on mustem või haiseb natuke ning tal pole kõike olemas. Nii saavad alguse narrimine ja koolivägivald. “See on paljudel peapõhjusteks, miks nad koolis ei käi. Lisaks on ka veel toksikomaania, kuigi laps ise võib

Kopli liinidel elavad Raili (vasakult), Kristiina ja Kersti täidavad tähtsat koolikohustust korralikult, kuid teavad ümbruskonnas lapsi, kes vanemate ükskõiksuse tõttu koolis ei käi.

PRIIT SIMSON

andekas olla,” ütleb Palo. “Üks nuusutajast poiss käis koolis. Ta jäi politseile vahele ja üks politseikroonikat tegev võttegrupp jäädvustas selle. Pärast televiisoris näitamist hakati poissi koolis narrima ja samal põhjusel jäid koolist ära ka tema õde-venda,” toob Palo näite.

Sotsiaaltöötaja sõnul on siiski mitmed koolist ära

jäänud lapsed endiselt õppeasutustes hingekirjas. “Noor on 1. septembril oma näo ära näidanud, kuid edasi kooli ei jõua. Kool ei otsi, kuhu ta kadus, sest pearaha jookseb niigi,” nendib Palo.

Seaduse järgi peab kohalik haridusosakond tagama, et laps käiks koolis. Põhja-Tallinna lastekaitsetöötajad keeldusid kommenteeri-

mast, kuidas nad koolist eemale hoidvaid lapsi sinna tagasi saavad.

Pärnu linna haridusameti juhataja asetäitja Indrek Alekõrsi sõnul neil selleks erilisi töönippe pole, sest Pärnu-suuruses linnas on selliste laste olemasolu kuuldav, neist räägivad kasvõi arstid, kelle käest nad abi on vajanud. “Need

lapsed jõuavad varem või hiljem alaealiste komisjoni ja seejärel lähevad kooli. Õpetajad ütlevad, kui nad jälle kadunuks jäävad. Kui laps kuidagi koolis käima ei hakka, siis läheb ta pärast järjekordset kadumist alaealiste komisjoni ja seejärel kooli, kust nii kergelt välja ei saa,” ütles Alekõrs.

Mida teha, kui naabrilaps ei käi koolis?

■ Ants Eglon, haridusministeeriumi korraldustalituse juhataja (pildil):

Kui tunnete last, kes on kooliealine, kuid koolis ei käi, tuleb ühendust võtta elukohajärgse sotsiaaltöötaja

jaga. Tema on seatud sellekohastele teadetele vastama.

Paljud lastekaitsetöötajad ja turvakodud ongi teinud tõsist tööd ja saanud koolist ära jäänud lastele lähedale. Mõni turvakodu seab enda

juures elamise tingimuseks ka selle, et laps käib koolis. Alguses teevad lapsed seda ehk vastumeelselt, kuid pärast harjuvad ära. Samas võib sotsiaaltöötaja küll lapse kooli saada, aga too ei

pruugi sinna kauaks jääda, sest tal pole korras riideid ega koolivahendeid, ja laps on jällegi tänaval.

